



**Мова. Культура. Комунікація:  
Інноваційні підходи до вивчення  
МОВ та літератур**

Матеріали VII-ї Міжнародної науково-практичної  
конференції (22–23 квітня 2016 р.)

## **НЕОЛОГІЧНА НОЕМАТИКА В АСПЕКТІ МІФОСЕМІОТИКИ**

*Verbal construing of alternative worlds involving the mechanisms of secondary designation is discussed within the framework of the myth-oriented semiosis theory.*

У категоризації світу та моделюванні альтернативних реальностей використовується універсальний спосіб обробки інформації - співвіднесення вхідних сигналів з фрагментами попереднього досвіду за траєкторією, окресленою ірраціональним (міфічним) вихідним оператором, та формування ситуативно-релевантних ноематичних смислів. Фізична природа нейронних взаємодій, відповідальних за інтерпретаційну й мовно-мовленнєву діяльність, становить підгрунття явищ резонансу / інтерференції, відповідальних за виникнення полів, тобто, зумовлює виникнення і функціонування "психофракталу", "супер-свідомості", етноспецифічних та ін. картин світу як феноменів польового (квантового) характеру, "просторів" різної природи. У цьому сенсі метафоричний підхід до мови як носія "духу нації" (за В. фон Гумбольдтом) дозволяє розглядати мовний код як цілком матеріальний медіатор / тригер енерго-інформаційних трансформацій та взаємодій.

У фрагменті семіосфери, фокусом якого є концепт СПОРТ, сформувався специфічний альтернативний світ, вербальні контури котрого спираються на низку традиційних міфів різних рівнів.

СПОРТ історично є евфемістичним корелятом концепту ВІЙНА (вторинним міфом-оператором, що впливає на породження ситуативних ноематичних смислів у потенційних конфліктах). Концептуальні й сценарні кластери, реалізовані в них (ПРОТИСТОЯННЯ, ЗМАГАННЯ, ПЕРЕМОГА, ПОРАЗКА, ЗДОБИЧ, СЛАВА, РЕПУТАЦІЯ) є ізоморфними, а складники відповідних сценаріїв, віддзеркалених у термінології, нагадують військові.

Розглянемо концептуальне підгрунття англomовних номінацій спортивних клубів чотирьох ігрових видів спорту у професійних лігах Північної Америки (NBA, NFL, NHL, MLB). Сигніфікативне підгрунття назв клубів (сфера мети у концептуальній структурі відповідних вторинних номінативних одиниць) формується при переосмисленні змісту таких доменів (сфер джерела):

**Територія та її особливості** (в аспекті лінгвоуніверсології та міфосеміотики, йдеться про вербальне кодування "енергетики рідного краю" як базового оператора у формуванні мережі синтергетичних зв'язків - комунікативних, професійних та ін.): *New England Patriots, New York Islanders, Washington Capitals, Los Angeles Lakers, Colorado Rockies, New York Mets, Philadelphia Phillies, Washington Nationals*;

**Антропоніми:** *Buffalo Bills, Cleveland Browns*;

**Міфічні істоти / Надприродні феномени:** *Tennessee Titans, New York Giants, New Orleans Saints, New Jersey Devils, Orlando Magic, Washington Wizards, Los Angeles Angels, San Francisco Giants*;

**Зооморфні істоти** і приписувані їм властивості тотемічних і міфічних істот: *Baltimore Ravens, Miami Dolphins, Cincinnati Bengals, Indianapolis Colts, Jacksonville Jaguars, Denver Broncos, Chicago Bears, Detroit Lions, Philadelphia Eagles, Atlanta Falcons, Carolina Panthers, Seattle Seahawks, St. Louis Rams, Arizona Cardinals, Anaheim Ducks, Arizona Coyotes, San Jose Sharks, Vancouver Canucks, Chicago Blackhawks, Nashville Predators, Boston Bruins, Detroit Red Wings* (символізований "фрагмент" зооморфної істоти), *Florida Panthers, Pittsburgh Penguins, Toronto Raptors, Chicago Bulls, Indiana Pacers* (з імплікацією на перегони, як прототипний вид змагань / професійної діяльності у регіоні), *Milwaukee Bucks, Atlanta Hawks, Charlotte Hornets, Minnesota Timberwolves, Memphis Grizzlies, New Orleans Pelicans, Baltimore Orioles, Detroit Tigers, Toronto Blue Jays, Arizona Diamondbacks, Miami Marlins, St. Louis Cardinals*;

**Флора:** *Toronto Maple Leafs*;

**Знак / феномен культури:** *St. Louis Blues, Utah Jazz*;

**Артефакт / базова ознака** (як результат професійної діяльності, здійснюваної у регіоні, в якому базується команда): *New York Jets, Winnipeg Jets, Buffalo Sabres, Columbus Blue Jackets, Brooklyn Nets, New York Knicks, Detroit Pistons, Denver Nuggets* (імплікація до "прототипної діяльності"), *Los Angeles Clippers, Houston Rockets, San Antonio Spurs, Boston Red Sox, Chicago White Sox, Cincinnati Reds*;

**Професійна діяльність / базова функція:** *Pittsburgh Steelers, Oakland Raiders, San Diego Chargers, Green Bay Packers, Dallas Cowboys, Minnesota Vikings, Tampa Bay Buccaneers, Edmonton Oilers, New York Rangers, Philadelphia Flyers, Cleveland Cavaliers, Portland Trail Blazers, Golden State Warriors, Houston Astros, Oakland Athletics, Seattle Mariners, Texas Rangers, Atlanta Braves, Los Angeles Dodgers, Milwaukee Brewers, Pittsburgh Pirates, San Diego Padres*;

**Події:** *San Francisco 49ers, Philadelphia Seventy Sixers*;

**Соціальні явища / етнічні маркери:** *Houston Texans, Kansas City Chiefs, Washington Redskins, Los Angeles Kings, Montréal Canadiens, Ottawa Senators, Boston Celtics, Sacramento Kings, Dallas Mavericks, Cleveland Indians, Kansas City Royals, Minnesota Twins, New York Yankees, Chicago Cubs;*

**Природні феномени:** *Calgary Flames, Colorado Avalanche, Dallas Stars, Minnesota Wild, Tampa Bay Lightning, Carolina Hurricanes, Miami Heat, Oklahoma City Thunder, Phoenix Suns, Tampa Bay Rays.*

У взаємодії вказаних доменів відзначимо багаторівневу концептуалізацію. Передовсім, у назвах спортивних клубів кодуються програми успішного розгортання сценаріїв, що утворюють динамічний інформаційний квант навколо евфемістично переосмисленого концепту ВІЙНА. У свою чергу, СПОРТ (ВІЙНА) співвідноситься із концептом БІЗНЕС, сценарна реалізація котрого також подібна до військової діяльності. Якості, необхідні для перемоги, номінуються "тотемічною символікою": швидкість, сила, енергія, агресія, впертість, втілені зооморфними номінаціями (*falcons, predators, raptors*); подібні якості суб'єкта передаються за допомогою номінацій професійної діяльності, в ході котрої вони проявляються (*rangers, warriors, Vikings, pirates*). Акцентується розум як передумова вдалої ігрової тактики (*ravens, dolphins*). Риси стилю гри, що дозволяють домінувати над супротивником, передаються через номінації природних явищ (*thunder, heat, suns*) (пор. салоган на трибунах "*Hawks don't fly in the heat*") та міфічних істот (*devils, giants, wizards*). Відсилка до концептів ВЕЛИЧ / СЛАВА, ЛІДЕРСТВО, ЗДОБУТКИ / ТРОФЕЇ як маркерів успішної організації здійснюється шляхом використання одиниць типу *kings, royals, chiefs, saints*. Мікро-міфи стосовно етноспецифічних властивостей представників певного регіону, що допомагають успішно змагатись, акцентують ознаки "впертий", "незалежний", "особливий": *mavericks, Celtics* та ін.

Разом з номінацією клубу як "знаком надсистеми" (у відносній системі координат), що визначає сутність організації як бізнес-проекту і спортивної структури, породжується низка дискурсивних конструктів (рекламних, соціально орієнтованих, адресних), за допомогою котрих формується / інтенсифікується відчуття ідентичності представників місцевої громади. У цьому випадку йдеться про резонансну акцентуацію певних ділянок картини світу соціуму (феномену колективної свідомості, що існує як психофрактал). Унаслідок цього спортивний клуб перетворюється на феномен культури, а його назва віддзеркалює як прагматику власника так і наслідки категоризаційної діяльності лінгвоспільноти: у виборі назви клубів поєднуються рішення

керівництва, що засвідчують усвідомлено релевантні для номінатора концепти й результати вербально-моделювальної діяльності та результати конкурсів / опитувань, які демонструють соціально активні архетипи і вторинні міфи як етноспецифічні базові оператори концептуалізації дійсності.

### *Література*

1. Донченко Е.А. Фрактальная психология (доглубинные основания индивидуальной и социетальной жизни) / Е.А. Донченко. - К. : Знання, 2005. - 323 с.
2. Capra, F. 1997. The web of life / Fritjof Capra. - N. Y. : Doubleday-Anchor Book. - 368 p.